

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دانشکده پزشکی

پایان نامه برای دریافت درجه دکتری تخصصی PhD

عنوان:

ملاحظات اخلاقی در اصلی ترین حوزه های کاری پزشکی قانونی و تدوین پیش نویس
راهنمای اخلاقی کشوری

نگارنده:

محمدنادر شریفی

اساتید راهنما

دکتر سید محمود طباطبائی

دکتر مسعود قادی پاشا

۱۴۰۰

شماره پایان نامه: ۴۳۳۰

ملاحظات اخلاقی در اصلی ترین حوزه‌های کاری پزشکی قانونی و تدوین پیش‌نویس راهنمای اخلاقی کشوری

چکیده

مقدمه: رعایت ملاحظات اخلاقی در سازمان‌ها از خواسته‌های مدیران، دست‌اندرکاران و جامعه می‌باشد. عملی شدن ملاحظات اخلاقی نیازمند وجود راهنماها و دستورالعمل‌هایی است که بر اساس آنها افراد دخیل در امور سازمانی بتوانند مسئولیت‌های اخلاقی خود را به‌نحو درستی انجام دهند و مورد ارزیابی قرار گیرند. سازمان پزشکی قانونی ایران سازمانی گسترده با عملکردهای متنوع و حساس است. تاکنون بررسی جامعی برای ملاحظات اخلاقی این حوزه به جهت تدوین راهنمای اخلاقی انجام نشده است. هدف پژوهش حاضر تبیین ملاحظات اخلاقی در اصلی‌ترین حوزه‌های کاری سازمان پزشکی قانونی ایران و تدوین پیش‌نویس راهنمای اخلاقی کشوری می‌باشد.

روش کار: سه گام اجرایی صورت گرفت: (۱) تعیین اصلی‌ترین حوزه‌های کاری با بررسی متون، نظرسنجی از ۱۳۱ نفر از خبرگان این حوزه با پرسشنامه تدوین شده، (۲) مطالعه کیفی جهت تعیین ملاحظات اخلاقی این حوزه‌ها از طریق مصاحبه ساختارمند و عمیق با ۴۹ نفر از صاحب‌نظران پزشکی قانونی و اخلاق پزشکی که با روش نمونه‌گیری هدفمند و اشباع نظری بدست آمده بودند؛ و تحلیل مصاحبه‌ها، با رویکرد مرسوم تحلیل محتوا (تعیین گزاره‌ها و سپس تأیید قابلیت اعتماد تحقیق ۸۰ درصد درک‌گذاری از طریق روش توافق دوکدگذار، استخراج مضامین اصلی و فرعی) (۳) تدوین پیش‌نویس راهنمای اخلاقی توسط گروه تحقیق (دانشجو، اساتید راهنما و مشاور) در جلسات گروه متمرکز بر مبنای نتایج حاصل از گام دوم.

یافته‌ها: نتایج نشان می‌دهند که ملاحظات اخلاقی در اصلی‌ترین حوزه‌های پزشکی قانونی شامل دو نوع مقوله ملاحظات اخلاقی عام و اختصاصی هستند. موارد عام مربوط به همه حوزه‌های کاری پزشکی قانونی می‌باشند و در سه مضمون دسته بندی شد: فضایل اخلاقی، رفتار اخلاقی و حرفه‌ای و شرایط کاری و محیطی مناسب. موارد اختصاصی در شش مقوله دسته بندی شد که شامل ملاحظات اخلاقی در: اخلاق سازمانی، معاینات جسمانی، معاینات روان‌پزشکی و روان‌شناسی، سالن تشریح و صحنه جرم، آزمایشگاه‌های پزشکی قانونی و کمیسیون‌های پزشکی قانونی، که هرکدام با مضامین اصلی، فرعی و گزاره‌های مربوطه همراه با پیش‌نویس راهنمای اخلاقی منطبق بر آنها به تفصیل در این پژوهش آمده است.

نتیجه‌گیری: سازمان پزشکی قانونی سازمانی بسیارمهم و بزرگ در ارائه خدمات متعدد و متنوع در راستای تحقق عدالت نقش دارد و بادر نظر گرفتن جنبه‌های اخلاقی در روند فعالیت خود، عملکرد موثر و رضایت بخشی خواهدداشت، دیدگاه جامع و کل‌نگری از ملاحظات اخلاقی این سازمان که در این تحقیق همراه با تدوین پیش‌نویس راهنمای اخلاقی ارائه شده، اصلی‌ترین حیطه‌های کاری پزشکی قانونی را دربر گرفته و می‌تواند از مشکلات بی‌توجهی و یا ناآگاهی از رفتار و عملکرد اخلاقی جلوگیری نماید و به عنوان یک الگو برای تدوین راهنماهای اخلاقی سایر سازمانها و نهادهای سلامت محور در کشور باشد.

واژگان کلیدی: پزشکی قانونی، اخلاق، ملاحظات اخلاقی، راهنمای اخلاقی.